

लोक सेवा आयोग

नेपाल न्याय सेवा, सरकारी वकील समूह, राजपत्राङ्कित द्वितीय श्रेणी,
उपसचिव वा सो सरह (अप्राविधिक) पदको खुल्ला प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षा
२०७४-११-३०

समय :- ३ घण्टा

पूर्णाङ्क :- १००

पत्र :- द्वितीय

विषय :- सेवा सम्वन्धी

तलका प्रश्नहरूको उत्तर बेग्लाबेग्लै उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ, अन्यथा उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।

१. न्यायिक स्वतन्त्रताको विविध पक्षहरूमा प्रकाश पार्दै यस सम्वन्धी २०४७ सालको संविधान र हालको संविधानमा गरिएका व्यवस्थाहरूलाई तुलनात्मक रूपमा विश्लेषण गर्नुहोस् । १५
२. प्रमाण ऐन, २०३१ अनुसार मृत्युकालीन घोषणा (Dying Declaration) कस्तोलाई बुझाउँछ? यसलाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्नुको पछाडी के कस्तो सिद्धान्तले काम गरेको छ? के कस्तो प्रकृया पुरा गरेपछि यसलाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न योग्य मानिन्छ? सविस्तार उल्लेख गर्नुहोस् । (५+५+५)=१५
३. पुर्पक्षको लागि थुनामा नै बस्नु पर्ने के कस्ता मुद्दाहरू छन्? कर्तव्य ज्यान मुद्दाको अभियुक्तलाई कस्तो अवस्थामा धरौटी माग गरी धरौटी दिएमा तारिखमा राखी मुद्दाको पुर्पक्ष गर्नुपर्छ? मुलुकी ऐन, अदालती बन्दोबस्तको ११८ नं. को सन्दर्भमा हाप्रो अदालतको अभ्यासको विवेचना गर्नुहोस् । १५
४. सरकारी वकीलले मानव अधिकारको संरक्षणमा कस्तो भूमिका निर्वाह गर्न सक्छ? राज्यलाई मानव अधिकारको संरक्षक मानिएता पनि यदाकदा राज्यबाट नै मानव अधिकारको हनन हुने गरेको सुनिन्छ । यस्तो अवस्थामा राज्यको प्रतिनिधित्व र प्रतिरक्षा गर्ने सरकारी वकीललाई संविधान र कानूनले मानव अधिकारको सम्मान र प्रवर्द्धनका लागि के कस्तो काम, कर्तव्य र अधिकार दिएको छ? सिर्जनात्मक उत्तर दिनुहोस् । १५
५. सन्धीको अवधारणा माथी प्रकाश पार्दै यसको निर्माण विधिबारे उल्लेख गर्नुहोस् । सन्धीमा सहमति जनाउने, पक्ष बन्ने तथा सन्धीको कार्यान्वयन, पालना गर्ने सम्वन्धमा प्रचलित सन्धी ऐन, २०४७ मा कस्तो व्यवस्था रहेको छ? यसका सवल र दुर्बल पक्षको बारेमा विश्लेषण गर्नुहोस् । १५
६. नेपालमा सरकारवादी फौजदारी मुद्दामा सफलताको प्रतिशत उत्साहजनक रहेको पाइँदैन । कतिपय अवस्थामा गम्भीर प्रकृतिका फौजदारी अपराध सम्वन्धी मुद्दा अदालतमा दायर नै नगरिने र कतिपय अवस्थामा यथेष्ट अनुसन्धान तथा प्रमाणको अभावमा पनि राजनीतिक वा अन्य कारणबाट मुद्दा दायर हुने गरेको चर्चा सुनिन्छ । महान्यायाधिवक्ताको आ.व. २०७१/७२ को बार्षिक प्रतिवेदनले जिल्ला अदालत तर्फ करिव ९९ प्रतिशत मुद्दामा अभियोजन गरिएको र करिव ३५ प्रतिशत मुद्दा असफल भएको देखाएको छ । यसबाट एकातिर राज्यको स्रोत, साधन तथा समयको सदुपयोग नभएको पाइँन्छ भने अर्कोतर्फ अनाहकमा नागरीकले मुद्दा व्यहोर्नुपरेको, अदालत समक्ष उपस्थित हुन बाध्य पारिएको र उनीहरूको सामाजिक प्रतिष्ठा तथा आत्मसम्मानमा चोट पुऱ्याएको भन्ने गुनासो रहेको पाइँन्छ । साथै सरकारी वकीलको व्यवसायिकता, निर्णय क्षमता, इमान्दारितामा समेत प्रश्न उठी समग्र संस्थाप्रति नै जनआस्थामा ह्रास पुग्न गएको पाइँन्छ ।

उपरोक्त पृष्ठभूमिमा सरकारवादी फौजदारी मुद्दाका अनुसन्धान र अभियोजन सम्वन्धी समस्याको पहिचान गर्नुहोस् । समस्याको सन्दर्भमा विद्यमान सरकारी नीति, कानून र व्यवस्था के रहेका छन्? समस्या समाधानका लागि तत्कालिन र दिर्घकालिन रूपमा कस्ता नीतिगत, कानूनी तथा संस्थागत सुधारको आवश्यकता पर्दछ? ती सुधारको सफल कार्यान्वयन, अनुगमन, मूल्याङ्कन गर्ने ठोस र व्यवहारिक तरिका के हुन सक्दछन्? सुभाव समेत प्रस्तुत गर्नुहोस् । (५+६+७+७)=२५

«समाप्त»